

Pedagogicko–psychologická diagnostika

PhDr. Denisa Denglerová, Ph. D.

Základní studijní literatura

Svoboda (2010). **Psychologická diagnostika dospělých.**
Portál

Úvodní kapitoly – cca po stranu 50 plus adekvátní kapitoly k probíraným testům

Psychologická diagnostika

Diagnostická činnost – souhrn operací, postupů a technik, jejichž cílem je stanovit diagnózu (psychický stav jedince)

Diagnostická činnost – proces, který jde od metody k reakcím (chování) a od reakcí k vlastnostem osobnosti. První část měření a pozorování, druhá část interpretace a hodnocení

Psychodiagnostika – pokus o vědecké řešení problému, jak předpovědět to, co se stane určitému člověku (skupině) v budoucnosti (Helmstadter)

Největší užitek – predikce na základě toho, co se stalo v minulosti za podobných podmínek

Účel psychodiagnostických metod

- **Prognóza (predikce)** – např. přijímací zkoušky, konkurz...
- **Diagnóza** – snaha po zlepšení situace a vybrání vhodného zákroku (např. terapeutického), v podstatě obsahuje i modul prognózy
- **Výzkum** – cílem není změření individuí, ale spíše zjišťování různých atributů u záměrně zvolených skupin (např. mužů, 6letých dětí, národnostní menšiny,...)
Výzkum a data, která přinese, jsou východiskem pro konstrukci nových psychodiagnostických metod

Diagnóza

Diagnóza může mít určité cíle:

- určení stupně vývoje
- zjištění příčin odchylného vývoje od věkové normy
- zjištění individuálních zvláštností osobnosti
- zjištění podstaty, podmínek a příčin individuálních rozdílů
- prognóza či predikce

Diagnóza statická
(popisující status quo)
vztazích a ve vývoji)

x

Diagnóza dynamická
(postihuje jevy ve

Klasifikace diagnostických metod

- **Klasifikace na základě povahy měřeného rysu**

(Cronbach, 1960)

míry typického chování (obvykle osobnostní charakteristiky, postoje, hodnoty, zájmy...) – neexistují správné odpovědi, odhalování pozice na pomyslné škále (diagnosticky cenná je extrémní pozice)

míry maximálního výkonu – jasné správné odpovědi (klíč), předpoklad, že osoba ze sebe vydá ten nejlepší možný výkon, typické pro testování kognitivních funkcí, vědomostní testy apod.

Klasifikace diagnostických metod

Klasifikace na základě způsobu měřeného rysu

Individuální administrace x skupinové zadávání

Metody typu tužka-papír x počítačově administrované testy
x performanční metody

Verbální metody x neverbální metody (na pomezí verbální instrukce a práce s neverbálním materiálem)

Klasifikace na základě způsobu skórování výsledků

Objektivní metody (libovolná testující osoba dospěje ke zcela stejnému výsledku) x subjektivní metody (hodnocení ponecháno na osobě, která skórování provádí)

Klasifikace diagnostických metod

- Klasifikace na základě času určeného k práci s diagnostickou metodou

rychlostní test – složen z jednoduchých položek (předpoklad, že je jsou schopni vyřešit všichni v dané populaci), získaný skór závisí na tom, kolik úloh daná osoba vyřeší v omezeném čase

silový test – sada s obtížnějšími úlohami s teoreticky neomezeným časem řešení

oba principy se v praxi mohou kombinovat

Klasifikace diagnostických metod

Klinické metody

Pozorování

Rozhovor

Anamnéza

Analýza spontánních produktů

Testové metody

Výkonové testy

Testy inteligence

Testy speciálních schopností (paměť, kreativita, verbální schopnosti, organicita...)

Testy vědomostní (didaktické testy)

Testy osobnosti

Projektivní testy (verbální, grafické, testy volby)

Objektivní testy

Dotazníky

Posuzovací stupnice

Přístrojové metody (detektor lži)

Historie testování

před naším letopočtem – Čína testování státních úředníků, vysoká úmrtnost

1890 – J. M. Cattell poprvé použil slovo test

1905 Binet-Simonův test – zachycení dětí do zvláštní školy ve Francii

1916 – poprvé použil inteligenční kvocient, poměr mentálního a chronologického věku

Army Alfa

Army Beta

Testové metody

Test – standardní postup, při kterém u probanda navozujeme diagnosticky cenné jevy, které registrujeme tak, že je možné výsledky různých probandů srovnávat. (Říčan)

Test – objektivní a standardizované měření vzorců chování.
(Anastasiová)

Test je standardizovaná metoda pro vyšetření duševních funkcí, schopností a osobnosti s možností zachytit jejich stav, změny a poruchy. (Kondáš)

Test musí splňovat čtyři kritéria – objektivita, standardizace, reliabilita, validita!!!

Klinický x statistický přístup v diagnostice

- Statistický přístup – využívá matematické modely, na jejichž základě se formuluje prognóza týkající se nějaké skupiny (postupně může specifikovat až k jednotlivci)
- Klinický přístup – cílem je prognóza týkající se jednoho konkrétního klienta

získáváme co nejvíc informací z mnoha různých zdrojů o jedné osobě

Klinický x statistický přístup v diagnostice

Statistický přístup

Intenzivní zkoumání několika rysů

Všechny informace v podobě členství
ve skupinách

Predikce založená na počtu
pravděpodobnosti

Predikci jako formální důsledek
pozorování může provést i úředník

Nelze upotřebit řídké (nahodilé) jevy

Klinický přístup

Extenzivní informace o jediné osobě

Lze použít libovolná data

Predikce založená na znalostech
teorie chování

Predikci jako kreativní akt musí
provést vysoce zkušená osoba

Nahodilé jevy lze upotřebit